

HE 57/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia. Esityksen mukaan yhteisöjen yleisen verovelvollisuuden syntymistä tosiasiallisen johtopaikan perusteella täsmennettäisiin rahastotoiminnan osalta.

Lain on arvioitu lisäävän rahastoliiketoiminnan oikeusvarmuutta. Lailla ei ole arvioitu olevan vaikutuksia yhteisöveron tuottoon.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2027 toimitettavassa verotuksessa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	3
3 Tavoitteet	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	6
4.1 Keskeiset ehdotukset	6
4.2 Pääasialliset vaikutukset	7
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot.....	8
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	8
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	9
6 Lausuntopalaute.....	9
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	12
8 Voimaantulo	15
LAKIEHDOTUS	16
Laki tuloverolain muuttamisesta.....	16

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä.

Ehdotus liittyy tuloverolain 9 a §:ssä säädettyyn määräaikaiseen rahastopoikkeukseen. Asian tausta liittyy hallituksen esitykseen HE 136/2020 vp tuloverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä sen johdosta annettuun valtiovarainvaliokunnan mietintöön VaVM 33/2020 vp.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen puoliväliriihen kasvutoimia koskevan liitteen 2 (23.4.2025) mukaan rahastopoikkeusta jatketaan määräaikaisesti tarvittaessa, kunnes pysyvämpi ratkaisu on löydetty turvaamaan verotuksen selvyiden ja tätä kautta alan työpaikat Suomessa. Ehdotuksessa on kyse tällaisen vaihtoehdoisen pysyvemmän ratkaisun toteuttamisesta.

Esitysluonnos on ollut lausuttavana 25.2.–27.3.2026. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella [VM017:00/2026](https://doi.org/10.2512/002026).

2 Nykytila ja sen arviointi

Sääntely ja sen tausta

Tuloverolain (1535/1992) 9 §:ssä säädetään yhteisöjen yleisestä ja rajoitetusta verovelvollisuudesta. Tuloverolain 9 §:n 1 momenttia muutettiin 1.1.2021 voimaan tulleella lailla tuloverolain muuttamisesta (1188/2020) siten, että yhteisö katsottaisiin muutoksen jälkeen Suomessa yleisesti verovelvolliseksi paitsi sillä perusteella, että yhteisö on Suomen lainsäädännön mukaan rekisteröity tai perustettu, myös silloin kun sen tosiasiallinen johtopaikka on Suomessa. Ennen muutosta yleinen verovelvollisuus ei voinut perustua tosiasialliseen johtopaikkaan vaan Suomessa yleisesti verovelvollisena pidettiin ainoastaan yhteisöjä, jotka oli perustettu tai rekisteröity Suomen lainsäädännön mukaan. Tämän yleistä verovelvollisuutta laajentaneen, tosiasiallista johtopaikkaa koskevan säännöksen tavoitteena oli laajentaa Suomen verotusoikeutta sekä varmistaa että yhteisöjä, joilla on riittävät siteet Suomeen, pidetään täällä yleisesti verovelvollisina. Tavoitteena oli tältä osin myös turvata yhteisöverotuottojen kertyminen. Lisäksi muutoksen tavoitteena oli parantaa Suomen lainsäädännön soveltuvuutta yhteisöjen kaksoisasujatilanteiden ratkaisemiseen sekä lisätä mahdollisuuksia ratkaista näitä tilanteita Suomen eduksi. Muutoksella pyrittiin myös estämään sekä rajoittamaan tilanteita, joissa yleinen verovelvollisuus Suomessa pyrittäisiin välttämään perustamalla yhtiö ulkomaille, vaikka sen omistus, johto ja toiminta olisivatkin kokonaan Suomessa¹.

Tuloverolain 9 §:ään lisättiin 1 momentin muutoksen yhteydessä myös uusi 8 momentti, jonka mukaan ulkomaisen yhteisön tosiasiallinen johtopaikka sijaitsee paikassa, jossa yhteisön hallitus tai muu päätöksentekuelin tekee yhteisön tärkeimmät ylintä päivittäistä johtamista

¹ Hallituksen esityksen HE 36/2010 vp s. 22 mainitaan myös Harmaan talouden selvitysyksikön havainnot tilanteista, joissa veronvälttämistarkoituksessa ulkomaille perustettujen sijoitusyhtiöiden kohdalla tyyppisesti yrityksen johto ja hallinto on hoidettu Suomessa kiinteästä liikepaikasta, joka on voinut muodostua esimerkiksi yhtiön ainoan omistajan ja johtohenkilön kotiin.

koskevat päätökset. Tosiasiallisen johtopaikan sijaintia arvioitaessa otetaan kuitenkin huomioon myös muut yhteisön organisointiin ja liiketoimintaan liittyvät olosuhteet. Yleisesti verovelvollista ulkomaista yhteisöä pidetään yleisesti verovelvollisena perustamis- tai rekisteröitymishetkestä tai tosiasiallisen johtopaikan muodostumishetkestä.

Lain 1188/2020 voimaantulosäännöksen mukaan lakia sovellettiin ensimmäisen kerran vuodelta 2021 toimitettavassa verotuksessa. Voimaantulosäännökseen sisältyi siirtymäsäännös, joka mukaan 9 §:n 8 momenttia sovelletaan toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa perustettuun tai rekisteröityyn, sijoitusrahastolain (213/2019) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 17 kohdassa tarkoitettuun yhteissijoitusyritykseen, jäljempänä *UCITS-rahasto*, sekä toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa perustettuun tai rekisteröityyn, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetun lain (162/2014) 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun vaihtoehtorahastoon, jäljempänä *AIF-rahasto*, ensimmäisen kerran vasta vuodelta 2023 toimitettavassa verotuksessa, (jäljempänä ”*rahastopoikkeus*”).

Hallituksen esityksen HE 136/2020 vp mukaan johtopaikkasäännöstä oltaisiin käytännössä sovellettu rahastoihin vain harvoin. Esityksen mukaan siirtymäsäännös kuitenkin sisällytettiin lakiin, koska yleisen verovelvollisuuden laajentaminen tosiasiallisen johtopaikan perusteella UCITS- ja AIF-rahastoihin voisi lausuntopalautteen perusteella vaikuttaa Suomen kilpailukykyyn rahastojen hallinnoinnin osalta ja lamaannuttaa markkinat niiden rahastojen osalta, joiden verostatus on jollakin perusteella epäselvä tai tulkinnanvarainen. Hallituksen esityksen mukaan pysyvään rahastopoikkeukseen voisi liittyä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen valtiontuen näkökulmasta ongelmia, joita voitaisiin arvioida tarkemmin määräajan kuluessa. Määräajalla myös varmistettaisiin mahdollisuus riittävään siirtymäaikaan, mikäli toimialaa koskeva lainsäädäntö muuttuisi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä VaVM 33/2020 vp todettiin, että esityksen mukaan valtiovarainministeriö selvittää kahden vuoden siirtymäajan kuluessa pysyvään rahastopoikkeukseen liittyvät Euroopan unionin valtiontukinäkökohdat. Keskustelujen EU:n komission kanssa pysyvään rahastopoikkeukseen liittyvistä valtiontukinäkökohdista ollessa kesken tuloverolakiin lisättiin määräaikainen vuonna 2023 sovellettava 9 a § lailla 1123/2022. Pykälän mukaan tuloverolain 9 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 8 momenttia ei sovelleta toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa perustettuun tai rekisteröityyn UCITS-rahastoon sekä toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa perustettuun tai rekisteröityyn AIF-rahastoon vuodelta 2023 toimitettavassa verotuksessa. Lailla 1194/2023 tuloverolakiin lisättiin määräaikainen vuosina 2024 ja 2025 sovellettava 9 a §, jolla määräaikaisen rahastopoikkeuksen voimassaoloa jatkettiin kahdella vuodella. Edelleen lailla 390/2025 voimassaoloa jatkettiin vielä vuodella vuoden 2026 ajaksi.

Valtiontukinäkökohtia

SEUT:n 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Komissio on 19.7.2016 antanut tiedonannon SEUT:n 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä.² Tiedonannossa selvennetään eri tekijöitä, jotka muodostavat valtiontuen käsitteen: yrityksen olemassaolo, toimenpiteen johtuminen valtiosta, toimenpiteen rahoittaminen valtion varoista, edun myöntäminen, toimenpiteen valikoivuus ja sen vaikutus kilpailuun ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tärkein peruste mainittujen valtiontukea koskevien säännösten soveltamiselle verotustoimenpiteeseen on se, että toimenpiteellä saadaan aikaan poikkeus yleisen verojärjestelmän soveltamisesta jäsenvaltioiden tiettyjen yritysten eduksi. Valtiontukea voi siten muodostaa alempi verokanta, erityinen vähennys verotuksessa, määrätyn tulon tai tiettyjen verovelvollisten verovapaus. Tiedonannossa käsitellään myös eräitä verotoimenpiteitä koskevia erityiskysymyksiä, kuten yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä.

Kuten viimeisimmän määräaikaisen rahastopoikkeuksen pidentämistä koskevan hallituksen esityksen (HE 59/2025 vp) perusteluissa on todettu, keskustelut EU:n komission kanssa pysyvään rahastopoikkeukseen liittyvistä valtiontukinäkökohdista ovat johtaneet tarpeeseen arvioida, olisivatko rahastopoikkeuksen tavoitteet saavutettavissa valtiontukinäkökohtien kannalta toimivammalla tavalla.

Komission kanssa käytyjen keskustelujen valossa pysyvä rahastopoikkeus olisi kahdella tapaa ongelmallinen. Ensinnäkin kategorinen kaikkiin UCITS- ja AIF-rahastoihin suoraan soveltuva poikkeus voisi komission näkemyksen mukaan olla poikkeus Suomen normaaliin yhteisöverojärjestelmään ottaen huomioon myös rahastojen verotusta koskeva muu kansallinen tuloverosääntely. Lisäksi se voisi tuottaa ulkomaisille UCITS- ja AIF-rahastoille myös välillistä, valtiontueksi katsottavaa etua eräissä voitonjakotilanteissa. Näistä syistä ratkaisu, jossa ulkomaiset rahastot kategorisesti rajattaisiin pysyvästi yleisen verovelvollisuuden ulkopuolelle tilanteessa, jossa niiden tosiasiallinen johtopaikka voisi olla Suomessa, ei vaikuta valtiontukikysymysten kannalta toteuttamiskelpoiselta.

Toiminta rahaston puolesta

Hallituksen esityksessä HE 136/2020 vp todettiin ulkomaisten rahastojen oikeudellisten rakenteiden olevan hyvin vaihtelevia. Tämä vaikuttaa muun muassa rahastojen päätöksentekomekanismeihin, vaikka rahastot muutoin esimerkiksi sijoituspolitiikkansa, riskiprofiilinsa, sijoittajakuntansa ja tuotonjakomekanisminsa osalta olisivat keskenään samanlaisia. Edelleen esityksen mukaan esimerkiksi yhtiömuotoisilla rahastoilla on tyypillisesti oma hallitus, kun taas sopimusperusteisilla rahastoilla on lähtökohtaisesti oltava erillinen hallinnointiyhtiö, jolla on oma hallituksensa tai muu vastaava päätösvaltaa käyttävä taho. Lisäksi rahastojen hallinnointi voidaan järjestää usealla eri tavalla, eli rahastojen hoitamiseen liittyviä tehtäviä, kuten salkunhoitoa, voidaan ulkoistaa myös ulkopuoliselle taholle (esimerkiksi varainhoitajayhteisölle) tai rahaston toiminnassa voidaan käyttää apuna erilaisia neuvonantoyhtiöitä. Rahaston toimintaan saattaa siten liittyä useita eri tahoja eri valtioista. Esimerkiksi UCITS- että AIFM-direktiiveissä on tunnustettu mahdolliseksi hoitaa toiseen jäsenvaltioon perustettua rahastoa. Rahastojen toimintaan liittyvät päätökset ovat myös moninaisia ja niitä voivat tehdä monet eri tahot rahastorakenteessa. Rahastojen sijoitustoimintaan liittyviin päätöksiin kuuluvat esimerkiksi päätökset sijoitusstrategiasta ja sen

² Komission tiedonanto Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen käsitteestä (EUVL C 262, 19.7.2016).

muutoksista sekä varsinaiset sijoitus- ja myyntipäätökset ja niitä edeltävät valmistelevat toimet. Hallinnolliseen toimintaan liittyviä päätöksiä esimerkiksi palveluntarjoajien valinnasta.

Rahastojen monimuotoisuudesta johtuvat hallinnon järjestämiseen liittyvät erilaiset tavat ja käytännöt ovat omiaan luomaan epävarmuutta siihen, missä olosuhteissa rahaston ylimmän johtamisen voidaan katsoa syntyvän johonkin niistä maista, joissa rahaston puolesta toimitaan joillain tavalla. Oikeuskäytäntöä tosiasiallisen johtopaikan syntymisestä rahastoille ei ole toistaiseksi olemassa, koska määräaikaisen rahastopoikkeuksen ollessa voimassa, ratkaisuille ei ole ollut tarvetta. Kiinteän toimipaikan syntymistä rahastoyhtiön tai muun rahaston puolesta toimivan johdosta on tarkasteltu harvakseltaan. Esimerkiksi keskusverolautakunnan ratkaisussa KVL 2/2015, jonka lopputuloksen KHO pysytti muuttumattomana päätöksellään 21.1.2016 taltio 192, julkaisematon, ja KVL 15/2021, joissa rahastoa ei katsottu johdettavan Suomesta siten, että kiinteä toimipaikka olisi syntynyt.

Yhteenveto

Arvion mukaan rahastorakenteiden moninaisuuteen ja toimintaan liittyvät kysymykset luovat tuloverolain 9 §:n soveltamiseen edelleen epävarmuutta. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että rahastojen toiminnan järjestäminen ja toimintaan liittyvä päätöksenteko poikkeavat monesti siitä, miten muuta liiketoimintaa harjoittavat yritykset toimivat. Rahastojen toimintaa säätelevät paitsi rahastoa koskevat sopimukset, myös rahaston sijaintivaltion rahastoon tai sen hoitajaan kohdistama regulaatio. Tällaisten rahastojen toiminnassa ei ole kyse tilanteista, jotka olisivat olleet alkuperäisen yleistä verovelvollisuutta laajentaneen sääntelyn tavoitteena esimerkiksi siten, että kyse olisi ollut HE 136/2020 vp kuvatuista tilanteista, joissa veronvälttämistarkoituksessa perustetaan sijoitusyhtiö ulkomaille. Nämä seikat puoltaisivat rahastopoikkeuksen säätämistä pysyväksi etenkin huomioiden sen, että kun HE 136/2020 vp:n mukaisesti tuloverolain 9 §:n johtopaikkasäännöksen oletetaan muutoinkin koskevan vain harvinaisia tilanteita, kyse olisi ennen kaikkea oikeusvarmuuden turvaamisesta. Kuten edellä esitetystä kuitenkin käy ilmi, kategorisen rahastopoikkeuksen pysyvyyden mahdollistamista SEUT 107 artiklan valossa ei ole voitu varmistaa. Valmistelussa on arvioitu, että sekä hallituksen esityksessä HE 136/2020 vp että puoliväliriihen kirjauksessa esitetyt tavoitteet voitaisiin saavuttaa myös täsmentämällä niitä kriteereitä, joiden pohjalta voitaisiin arvioida sitä, onko ulkomaisilla rahastoilla katsottava olevan hallituksen esityksessä HE 136/2020 vp tarkoitettujen riittävät siteet Suomeen. Koska kyse ei olisi varsinaisesta poikkeuksesta yleiseen verovelvollisuuteen, valtioneuvoston kysymykseen ei arvioida muodostuvan.

3 Tavoitteet

Ehdotetun lakimuutoksen tarkoituksena on puoliväliriihen kirjauksen mukaisesti pysyvästi selvittää nykyistä oikeustilaa rahastojen tosiasiallisen johtopaikan arvioinnin osalta tavalla, joka poistaisi määräaikaiseen rahastopoikkeukseen mahdollisesti liittyvän valtioneuvoston kysymyksen ja joka turvaisi alan työpaikat Suomessa. Muutoksella ei ole tarkoitus laajentaa tai kaventaa ulkomaisten rahastojen verovelvollisuutta pääsääntöön, eli tuloverolain 9 §:n 1 ja 8 momenttiin verrattuna, vaan sen tarkoitus on lisätä oikeusvarmuutta selvittämällä nykyisen tosiasiallisen johtopaikkaa koskevan säännöksen soveltamista rahastorakenteissa. Tavoitteena on siten edelleen turvata esityksessä HE 136/2020 vp kuvatut tavoitteet.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Tuloverolain 9 a §:ää muutettaisiin sisällöllisesti niin, että kategorisen rahastopoikkeuksen sijasta lainkohta selventäisi nykyisen tuloverolain 9 §:n 8 momentin soveltumista eräisiin rahastorakenteisiin säätämällä kriteereistä, joiden täytyessä rahastoyhtiön toiminnan ei katsottaisi muodostavan ulkomaisen rahaston tosiasiallista johtopaikkaa Suomessa. Samalla muutettaisiin pykälän nimi. Ulkomaisella rahastolla tarkoitettaisiin EU- ja ETA-alueelle sijoittautunutta rahastoa.

Ehdotettu ratkaisu kuvaisi rahastoyhtiön toimintaa suhteessa tyypillisiin ulkoisesti hoidettuihin rahastoihin ja painottaisi rahastonhoitajan itsenäisyyden arviointia verotuksellisen johtopaikka-arvioinnin kannalta; näissä tilanteissa, HE 136/2020 vp mukaisesti ei katsottaisi syntyvän riittäviä siteitä Suomeen ja johtopaikan voitaisiin vain harvoin katsoa syntyvän rahastonhoitajan toiminnan takia. Tätä arviota varten itsenäisyyteen liittyvät kriteerit on arvioitu yhteismitalliseksi tavaksi toteuttaa tosiasiallisen johtopaikan sääntelyn taustalla vaikuttavien riittävien siteiden arviointia nimenomaan yhteisömuotoisten rahastojen osalta. Tällaisen täsmäntävän säännöksen ei arvioida muodostavan valtioneuvoston ongelmaa.

Vaihtoehtoinen tapa selventää nykyistä tuloverolain 9 §:n 8 momenttia olisi voinut olla esimerkiksi laajasti erityyppisten rahastojen toiminnan yksityiskohtainen kuvaaminen. Tällaisella ratkaisulla toisaalta olisi mahdollista lisätä oikeusvarmuutta vielä enemmän sikäli kun kuvaus täsmällisesti kattaisi kunkin ulkomaisen rahaston tai ainakin rahastotyyppin. Käytännössä tällainen ratkaisu olisi kuitenkin vaikea toteuttaa rahastorakenteiden moninaisuuden takia. Lisäksi tällainen ratkaisu edustaisi Suomen oikeusjärjestykselle epätyypillistä kasuistista lähestymistapaa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Määräaikaisen rahastopoikkeuksen voimassa ollessa ulkomaisille rahastoille ei ole toistaiseksi voinut muodostua Suomeen yleistä verovelvollisuutta tosiasiallisen johtopaikan takia. Tästä syystä ehdotettua lakimuutosta olisi arvioitava suhteessa tulevaan tilanteeseen, jossa nykyinen määräaikainen poikkeus on päättynyt.

Tuloverolain 9 §:n muutokseen johtaneen hallituksen esityksen HE 136/2020 vp mukaan lähtökohtana valmistelussa on ollut, että käytännössä ehdotettua tosiasiallinen johtopaikka -säännöstä olisi esitetyssä muodossa harvoin sovellettu ulkomaisiin rahastoihin. Tätä käsitystä on tukenut osaltaan myös oikeuskäytäntö, jossa ulkomaiselle rahastolle ei ole muodostunut Suomeen johtopaikkaperusteista kiinteää toimipaikkaa suomalaisen rahastonhoitajan tai muun itsenäisen palveluntarjoajan toiminnan perusteella.

Koska kyseessä ei olisi enää kategorinen poikkeus vaan ainoastaan nykyiseen tuloverolain 9 §:ään kohdistuva selvennys tai oletttamäsääntö, ulkomaisten rahastojen tosiasialliseen johtopaikkaan perustuva verovelvollisuus muodostuisi jatkossa sellaiseksi kuin se nykyisin olisi ilman määräaikaista rahastopoikkeusta. Tämä tarkoittaa, että sama lopputulos johtuisi sinällään jo tuloverolain nykyisistä säännöksistä ja uusi säännös on tarpeen oikeustilan selventämiseksi, ei muuttamiseksi. Valmistelun yhteydessä on arvioitu, että yhteisömuotoisten rahastorakenteiden johtopaikan muodostumista voi olla vaikea arvioida yksinomaan nykyisen tuloverolain 9 §:n 8 momentin perusteella, minkä vuoksi kyseisen yksikköjoukon tilannetta on syytä selventää erityissäännöksellä. Kuten tuloverolain 9 §:n muutosta koskevan hallituksen esityksen HE 136/2020 vp perusteluissa on todettu, johtopaikkaperusteinen verovelvollisuus

muodostuisi vain harvoille rahastoille, vaikka niillä olisikin suomalainen rahastoyhtiö tai muu palveluntarjoaja.

Säännös keventäisi ulkomaisten rahastojen hallinnollista taakkaa verrattuna tilanteeseen, jossa määräaikainen rahastopoikkeus on päättynyt, mutta nyt ehdotettavaa muutossäännöstä ei säädettäisi. Tämä johtuu siitä, että suurin osa ulkomaisista rahastoista voisi nojautua suoraan uuden säännöksen selventävään tulkintaan, eikä niiden esimerkiksi tarvitsisi hakea ennakkollista kannanottoa tilanteestaan Verohallinnolta tai Keskusverolautakunnalta. Samalla Verohallinnon ja Keskusverolautakunnan resursseja säästyisi. Tilanteen selventäminen myös parantaisi suomalaisten rahastoyhtiöiden mahdollisuutta hoitaa rajat ylittäen ulkomaisia rahastoja, mikä turvaisi toimialan asemaa Suomessa.

Ratkaisu ei tarjoaisi yleisen verovelvollisuuden syntymisen suhteen samaa varmuutta toimijoille kuin kategorinen rahastopoikkeus, sillä kyse on oikeustilaa selventävästä, eikä sitä muuttavasta olettamassäännöstä. Toisaalta kategorisesta poikkeuksesta luopumisen arvioidaan poistavan poikkeukseen liittyvän valtiotukikysymystä koskevan epävarmuuden. Ulkomaisten rahastojen, joilla olisi Suomessa tosiasiallinen johtopaikka, asema huononisi, koska määräaikaisen poikkeuksen loputtua niistä tulisi Suomessa yleisesti verovelvollisia, mistä aiheutuisi vähintään ilmoittamiseen ja raportointiin liittyviä velvollisuuksia. Tällaisia rahastoja uskotaan kuitenkin olevan vain vähän. Täsmällistä arviota määrästä ei kuitenkaan ole voitu saada, koska määräaikaisen poikkeuksen voimassa ollessa asia ei ole aikaisemmin konkretisoitunut, eikä ulkomaisten rahastojen ole tarvinnut selvittää tosiasiallisen johtopaikan mahdollista muodostumista. Lisäksi, vaikka rahastolla olisi Suomessa tosiasiallinen johtopaikka, rahasto voisi kuitenkin olla Suomessa verovapaa yhteisö, jos tuloverolain 20 a §:n soveltamisedellytykset täyttyvät. Tämä rajaa ennestään vähäisemmäksi niitä tilanteita, joissa muutos voisi vaikuttaa rahaston veronmaksuvelvollisuuteen Suomessa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Käytännössä nykyinen tilanne voitaisiin ratkaista antamalla nykyisen määräaikaispoikkeuksen raueta säätämättä jatkosta, tai säätämällä nykyinen rahastopoikkeus pysyväksi. Hallituksen puoliväliriihikirjauksen valossa ensimmäinen ratkaisu ei ole mahdollinen, koska se jättäisi oikeustilan tulkinnalliseksi tavalla, joka voisi vaarantaa toimialan työpaikkoja. Valmistelun yhteydessä on harkittu mahdollisuutta tehdä nykyisestä rahastopoikkeuksesta pysyvä, mutta tätä mahdollisuutta ei ole pidetty toteuttamiskelpoisena valtiotukikysymysten takia.

Toinen mahdollisuus olisi selventää nykyistä oikeustilaa kuvaamalla lain tasolla mahdollisimman tarkasti erilaisia ulkomaisia rahastoja ja niiden hallinnointia. Kuten edellä jaksossa 4.1. on todettu, tällaista ratkaisua on kuitenkin pidettävä suomalaiselle oikeusjärjestykselle vieraana kasuismina, minkä lisäksi ratkaisu olisi jo laajuutensa puolesta hyvin vaikeasti toteutettava. Mahdollisesti oikeustilaa voitaisiin joiltain osin selventää myös Verohallinnon ohjeistuksella, mutta valmistelussa on arvioitu, että oikeusvarmuuden kannalta lain tasoinen ratkaisu olisi perustellumpi.

Hallituksen esityksessä HE 136/2020 vp todettiin, että jos ulkomaisella rahastolla katsottaisiin olevan tosiasiallinen johtopaikka Suomessa, mutta tuloverolain 20 a §:n soveltamiskriteerit täyttyisivät, rahasto olisi kuitenkin Suomessa verovapaa yhteisö. Tuloverolain 20 a §:n soveltamisalan muuttaminen, eli käytännössä laajentaminen, voisi ratkaista joitakin ulkomaisten rahastojen hallinnointiin liittyviä kysymyksiä verrattuna tuloverolain 20 a §:n nykytilaan. Tuloverolain 20 a §:n muuttaminen olisi kuitenkin merkittävästi laajempi kysymys

kuin vain rahastojen tosiasiallista johtopaikkaa koskeva kysymys. Lisäksi Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan sijoitusrahastojen osalta selvitetään veropohjan tiivistämistä. Tuloverolain 20 a §:n muuttaminen kattaisi myös vain ulkomaisen rahaston tuloverovelvollisuutta koskevan kysymyksen. Mikäli tällainen ulkomainen rahasto olisi Suomessa yleisesti verovelvollinen, sillä olisi edelleen lähdeveron pidätysvelvollisuus eräistä tuotonjaoista, kuten Suomessa perustetuilla sijoitusrahastoilla tai erikoissijoitusrahastoilla, sillä tuloverolain 10 §:n 9 kohdan mukaan suomalaisen sijoitusrahaston voitto-osuus on Suomesta saatua tuloa.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Ulkomaisten rahastojen tai niiden sijoittajien verokohtelu kotimaisen rahastonhoitajan tai palveluntarjoajan vaikutuksesta vaihtelee. Tähän vaikuttaa ensinnäkin se, onko valtiossa otettu käyttöön tosiasialliseen johtopaikkaan perustuvaa yleistä verosääntelyä vai ei. Esimerkiksi Ruotsissa tällaista sääntelyä ei ole, joten kysymys ulkomaisten rahastojen yleisestä verovelvollisuudesta ei ole pintautunut siellä.

Eräissä maissa, kuten Norjassa ja Tanskassa, rahastoa (kuten mitä tahansa muutakin ulkomaista yhteisöä) voidaan verottaa rahastonhoitajan sijainnin perusteella, jos edellytykset tosiasiallisen johtopaikan muodostumiselle ovat käsillä. Toisaalta, kuten hallituksen esityksessä HE 136/2020 vp todettiin, esimerkiksi Tanskassa on oikeuskäytäntöä rahastorakenteista, joissa tosiasiallisen johtopaikan kriteerit eivät ole täyttyneet esimerkiksi tanskalaisen rahastonhoitajan toiminnan perusteella. Sittenkin tuoreammassa käytännössä on esiintynyt myös tilanteita, joissa tosiasiallisen johtopaikan kriteerit ovat eräissä rahastorakenteissa täyttyneet. Tanskan oikeustila vaikuttaa perustuvan tapauskohtaiseen arviointiin ja paikallisen veroviranomaisen ohjeistukseen.

Esimerkiksi Alankomaat ja Iso-Britannia ovat nimenomaisesti rajanneet ulkomaisten rahastojen verovelvollisuutta erityissäännöksellä. Kuten hallituksen esityksessä HE 136/2020 vp on todettu, poikkeussääntelyllä on voitu rajoittaa tosiasiallista johtopaikkaa koskevan säännöksen soveltumista joko suoraan ulkomaisiin UCITS- tai AIF-rahastoihin tai tosiasiallisen johtopaikan syntymistä sillä perusteella, että mainitunlaisella ulkomaisella rahastolla on kotimainen varainhoitajayhteisö. Esimerkiksi Iso-Britannian poikkeus rahastolle syntyvän tulon verollisuudesta ulkomaiselle sijoittajalle perustuu paikallisen managerin ja rahastorakenteen itsenäiseen suhteeseen.

Nyt ehdotettu lakimuutos ei olisi identtinen minkään muun valtion ratkaisun kanssa ja tähän vaikuttaa olennaisesti myös se, että valtioiden verosääntelyä ei ole esimerkiksi EU:n alueella tältä osin harmonisoitu. Ehdotettu muutos vastaisi sinänsä Norjan ja Tanskan mallia siinä, että kyseessä ei olisi kategorinen poikkeus, kuten esimerkiksi Alankomaissa. Ehdotettu muutos pyrkisi selventämään tosiasiallisen johtopaikan käsitettä tavalla, joka paremmin vastaa rahastotoimialan erityispiirteitä korostamalla rahastonhoitajan toiminnan itsenäisyyttä suhteessa rahaston toimintaan. Tältä osin ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa muistuttavan myös Ison-Britannian ratkaisua.

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnos on ollut lausuttavana 25.2.2026–27.3.2026. Lausunnon antoivat Nordea Bank Abp, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen Asianajajat, Verohallinto, Finnwatch ry, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu, Finanssiala ry, professori Pekka Nykänen, dosentti Marianne Malmgren, Suomen veroasiantuntijat ry, Keskuskauppakamari ja Pääomasijoittajat ry. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö, oikeusministeriö, Ahvenanmaan maakunnan hallitus sekä

Työeläkevakuuttajat TELA ry ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa. Lausuntopalautteen antajissa oli mukana useita etujärjestöjä, jotka edustavat laajasti liike-elämää ja sääntelyn piiriin kuuluvia konserneja. Lisäksi lausujissa oli akateemisia lausujia, kansalaisyhteiskuntaa edustavia järjestöjä sekä virallistahoja. Yksi lausujista oli rahastoliiketoimintaa harjoittava konserni.

Lähes kaikki hakijat kannattivat säännöshankkeen tavoitteita ja pitivät oikeustilan pysyvää selventämistä välttämättömänä rahastoliiketoiminnan kannalta. Yksi lausuja katsoi kuitenkin, että rahastojen tulisi olla nykyistä laajemmin Suomessa verovelvollisia, eikä nähnyt hanketta kannatettavana. Osa lausujista olisi myös halunnut tarkempaa selvitystä siitä, miksi määräaikaista rahastopoikkeusta ei voitu säätää pysyväksi ottaen huomioon eräiden eurooppalaisten valtioiden samankaltaiset poikkeukset. Osa lausujista näki, että valtiontukiongelmat poistuisivat rajaamalla kategorinen toimialapoikkeus tuloverolain 20 a §:n mukaan verovapaisiin rahastoihin.

Useat lausijat katsoivat, että jos kategorista rahastopoikkeusta ei voida säätää pysyväksi, nyt valittu malli, joka selventää tuloverolain 9 §:n 1 ja 8 momentin soveltamista kaavamaisilla testeillä, on käyttökelpoinen. Lausijat kuitenkin toivoivat, että säännöstä eräiltä osin selvennetään, minkä lisäksi säännöksen tiettyjen kohtien soveltamisajan osalta nähtiin hankaluutta tavanomaisenkin liiketoiminnan osalta. Näitä kohtia käsitellään jäljempänä tässä osassa. Yleisesti ottaen toimialaa lähellä olevat tahot pitivät ehdotettua säännöstä selkeämpänä kuin akateemiset lausijat.

Teknisten selvennysten lisäksi lausijat pääsääntöisesti toivoivat esitykseen nykyistä kattavampaa oikeusvertailua ja EU-oikeuden analyysia; jälkimmäistä on käsitelty jäljempänä erikseen. Lisäksi osa hakijoista toivoi, että pykälässä säädettäisiin myös eräistä kiinteän toimipaikan muodostumiseen liittyvistä kysymyksistä, sekä ehdotettiin myös tuloverolain 20 a §:n tarkastelua.

Valtiontukia koskeva palaute ja muut yleiset kommentit:

Valtiontukikysymyksiä kommentoitiin useissa palautteissa. Neljässä lausunnossa vaadittiin nimenomaisesti laajempaa tai tarkempaa selvitystä siitä, miksi voimassa olevan sääntelyn mukainen pysyvä rahastopoikkeus ei ole mahdollinen ratkaisuvaihtoehto. Toisaalta yhdessä lausunnossa todettiin, että muu kuin kategorinen poikkeus lienee perusteltu vaihtoehto, kun asiassa on syytä välttää valtiontukisääntelyyn mahdollisesti liittyvät riskit. Kahdessa lausunnossa nostettiin esille valtiontukisäännökset ja niiden suhde muissa maissa tehtyihin ratkaisuihin. Lausunnonantajien mukaan myös tätä tulisi selvittää laajemmin ja perustella, miksi esimerkiksi muissa EU-valtioissa käyttöönotetut selkeämmät sääntelyratkaisut eivät voisi tulla sovellettavaksi myös Suomessa. Yhdessä lausunnossa vaadittiin tarkempaa erittelyä siitä, miten ehdotettu sääntely tosiasiallisesti eroaa kategorisesta rahastopoikkeuksesta valtiontukisääntelyn näkökulmasta. Lisäksi yhdessä lausunnossa ehdotettiin, että valtiontukiongelmat voisivat poistua, jos sääntelyn sisältö yhdenmukaistettaisiin tuloverolain 20 a §:n kanssa ja hanke aikataulutettaisiin yhdessä tuloverolain 20 a §:n muutoshankkeen kanssa.

Joissakin palautteissa toivottiin laajempaa kansainvälistä vertailua ja arviointia myös siitä, miten ehdotettu sääntely linkittyy kiinteän toimipaikan muodostumista koskeviin kysymyksiin. Samoin eräissä palautteissa toivottiin selvennystä ulkomaisten yhtymien asemaan ehdotetun säännöksen koskiessa vain ulkomaisia yhteisöjä.

Pykäläehdotukseen tehdyt tekniset korjausehdotukset:

Lausuntopalautteessa tuotiin teknisinä parannusehdotuksina esiin tarve selventää esitetyn säännöksen soveltamiskriteerejä.

Palautteessa tuotiin esiin, että hoidettavien rahastojen määrä voi hetkellisesti laskea alle kolmen esimerkiksi tilanteessa, jossa yhden rahaston toimikausi on tulossa päätökseensä ja toisen rahaston toiminta ei ole vielä alkanut. Lisäksi lausujat huomauttivat, että samanlaisessa tilanteessa myös yhden hoidettavan rahaston palkkiovirta voi hetkellisesti ylikorostua, mikä tulisi ottaa huomioon arvioitaessa palkkiovirran osuutta rahastoyhtiön tuotoista. Edelleen lausunnoissa huomautettiin, että sijoittajia koskeva 50 prosentin kriteeri voi uuden rahaston alkuvaiheessa jäädä täyttymättä, koska rahaston perustaminen voi edellyttää konsernin omaa, väli aikaista ns. siemensijoitusta.

Palautteen käsittely:

Lausuntopalautteen perusteella säännökseen on tehty muutoksia esimerkiksi kriteerien soveltamisajankohtaan. Lisäksi perusteluja on täsmennetty. Seuraavassa käsitellään erikseen valtiontukea ja muita yleisiä kommentteja ja teknisiä huomioita koskevaa palautetta.

Valtiontuki ja muut yleiset kommentit

Valtiontukea koskevan palautteen perusteella ei ehdoteta tehtävän muutoksia esityksessä valittuun ratkaisumalliin. Voimassa olevan sääntelyn mukainen rahastopoikkeus säädettiin alun perin määräaikaiseksi, koska asiaan katsottiin voivan liittyvän valtiontuen näkökulmasta ongelmia (HE 136/2020 vp). Kahden vuoden jälkeen keskustelut komission kanssa olivat edelleen kesken, joten määräaikaista poikkeusta jatkettiin edelleen kahdella vuodella (HE 34/2023 vp). Määräaikaista poikkeusta pidennettiin sen jälkeen vielä kertaalleen ja tuolloin todettiin, että keskustelut EU:n komission kanssa pysyvään rahastopoikkeukseen liittyvistä valtiontukinäkökohdista olivat johtaneet tarpeeseen arvioida, olisiko rahastopoikkeuksen tavoitteet saavutettavissa valtiontukinäkökohtien kannalta toimivammalla tavalla, mutta tuo työ pysyvän ratkaisun löytämiseksi oli kuitenkin vielä kesken valtiovarainministeriössä (HE 59/2025 vp). Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että neuvottelut komission kanssa ovat kestäneet useita vuosia. Nyt ehdotettavan ratkaisumallin valmistelun yhteydessä on kuitenkin arvioitu, että kategoriseen rahastopoikkeukseen liittyvien valtiontukikysymysten laajempi kuvaus ei ole tarpeen, sillä komission kannan mukaan tällainen ratkaisumalli olisi joka tapauksessa ongelmallinen. Kuten esityksen nykytilan arvioinnissa on todettu, komission näkemä ongelmallisuus ei rajoitu vain tuloveronäkökulmaan, vaan myös eräisiin voitonjakotilanteisiin, joten lausuntopalautteessa ehdotettu yhdenmukaistaminen tuloverolain 20 a §:n kanssa ei ratkaisisi kysymystä kokonaisuudessaan. Valmistelussa ei ole pidetty perusteltuna edetä sellaisen pysyvän ratkaisuvaihtoehdon kanssa, johon liittyen on tiedossa komission virkamiesten torjuva näkemys.

Siltä osin kuin lausunnoissa on vedottu esimerkiksi muiden EU-jäsenmaiden kategorisiin poikkeuksiin, on syytä ottaa huomioon, että tältä osin verotusta ei ole harmonisoitu EU:n alueella. Lisäksi eri valtioiden rahastojen tuloverotusta tai rahastojen voitonjaon verotusta koskevat sääntelyn yksityiskohdat ja tehdyt ratkaisut voivat poiketa toisistaan. Valtiontukikysymyksiä arvioidaan suhteessa kunkin jäsenvaltion omaan verotukseen³ ja siihen,

³ Oikeuskäytännössä tämä todettu mm. seuraavissa: Euroopan unionin tuomioistuim C-73/03 - Spain v komissio, k. 28: SEUT 87 artiklan 1 kohdassa (nykyinen SEUT 107(1)) tarkoitettu valtiontuen saajille myönnetyn edun käsite määritetään vertaamalla tuen saajia saman jäsenvaltion muihin yrityksiin, ei

miten relevantti valtiontukioikeudellinen viitekehys kussakin tilanteessa muodostetaan. Viitekehysten arviointi ja määrittäminen yksiselitteisesti on monesti myös haastavaa. Näin ollen kunkin jäsenvaltion sääntelyratkaisut ovat niiden omia eikä niitä välttämättä voida valtiontukimielessä sellaisenaan soveltaa myös muissa valtioissa.

Nyt ehdotettu sääntelymalli perustuu ajatukseen eräänlaisesta olettamasaännöstä. Valmistelussa on arvioitu, että ehdotus eroaa tältä osin kategorisesta rahastopoikkeuksesta, sillä nyt ehdotetussa ratkaisumallissa on myös mahdollista, että jokin ulkomainen rahasto ja sen rahastoyhtiö ei täytä sääntelyssä tarkoitettuja kriteerejä, jolloin tilannetta arvioitaisiin tuloverolain 9 §:n 8 momentin yleisen säännön nojalla. Näin ollen on mahdollista, että tosiasiallinen johtopaikka voisi muodostua riippuen tilanteen tosiasiallisista olosuhteista. Valmistelussa on edelleen arvioitu, että ehdotettu sääntelymalli olisi perusteltu tapa arvioida ja täsmentää tosiasiallisen johtopaikan sääntelyn tavoitteita eli riittävien siteiden muodostumista Suomeen eräissä tilanteissa, jolloin kyse ei olisi kielletystä valtiontuesta. Esityksen perusteluihin on jaksoon 4.1 lisätty tätä koskeva maininta.

Esityksen perusteluja on laajennettu kansainvälisen vertailun osalta. Kiinteän toimipaikan muodostumisen kysymyksen on arvioitu jäävän tämän esityksen ulkopuolelle siitä syystä, että myöskään voimassa oleva määräaikainen poikkeus ei kata kiinteän toimipaikan kysymyksiä. Toisaalta jo hallituksen esityksessä HE 136/2020 vp on todettu, että käsitystä siitä, että tosiasiallisen johtopaikan säännös soveltuisi vain harvoin ulkomaisiin rahastoihin, on tukenut osaltaan myös se, että on olemassa oikeuskäytäntöä tilanteesta, jossa ulkomaiselle rahastolle ei ole muodostunut Suomeen kiinteää toimipaikkaa, vaikka Suomessa on ollut rahastonhoitaja. Myöskään ulkomaisten yksiköiden klassifointiin ei otettaisi kantaa, koska asia ei ole tässä suhteessa rahastolle merkityksellinen: jos ulkomainen rahasto katsotaan yhtymämuotoiseksi, sillä ei yleensä voida olla Suomessa yleistä verovelvollisuutta ja kysymys ehdotetun säännöksen soveltumisesta ei siten konkretisoidu.

Tekniset muokkaukset ehdotettuun säännökseen

Palautteen perusteella kolmen hoidettavan rahaston kriteeriä on säännösehdoituksessa 2 momentissa täsmennetty siten, että vaatimus täyttyy koko sen ajan kun rahastoa hoidetaan Suomessa, jos se on täytynyt sillä hetkellä, kun rahaston hoitaminen Suomessa on alkanut. Muutos tekee selväksi sen, että jälkikäteisillä muutoksilla – kuten muiden hoidettavien rahastojen toimikauden päättymisellä tai niiden hoidon siirtyminen pois rahastoyhtiöltä – ei ole merkitystä arvioon. 4 momentissa rahastojen perustamisvaiheen tilanteen (esimerkiksi siemensijoitusten roolin) huomioimiseksi pykäläehdotusta muokattiin täsmentämällä, että sijoittajia koskevaa 50 prosentin kriteeriä sovelletaan vasta kolmannesta vuodesta alkaen. Lisäksi samaan momenttiin lisättiin yleinen maininta siitä, ettei saman rahastoyhtiön muissa rahastoissa tapahtuneita muutoksia huomioida 3 momentin arvioissa, jotta rahaston normaalia elinkaaresta aiheutuva vaihtelu ei vaikuttaisi arvioon liian voimakkaasti. Samalla pykälän rakennetta muokattiin luettavuuden parantamiseksi ja tehtiin tarkennuksia sanamuotoihin.

muiden jäsenvaltioiden yrityksiin. Unionin yleinen tuomioistuin T-755/15 ja T-759/15, Luxembourg v komissio, k.318: Verotoimenpiteen yhteydessä edun saaminen määritetään suhteessa normaaleihin verosääntöihin, minkä vuoksi toisen jäsenvaltion verosäännöt eivät ole merkityksellisiä.

7 Säännöskohtaiset perustelut

Pykälän 1 momentissa selvennettäisiin olosuhteet, joiden toteutuessa ulkomaisella rahastolla ei katsottaisi olevan riittäviä siteitä Suomeen, eli Suomessa tosiasiallista johtopaikkaa. Muotoilusta ei seuraisi, että rahastolla, jonka hallinnointi ei täytä 1 momentin kuvausta, olisi automaattisesti tosiasiallinen johtopaikka Suomessa rahastoyhtiön toiminnan perusteella, vaan ainoastaan, ettei kyseistä tapausta arvioitaisi 9 a §:n mukaan, vaan 9 §:n 1 ja 8 momentin pääsäännön mukaan.

Ehdotetun 1 momentin mukaan tosiasiallista johtopaikkaa ei katsottaisi syntyvän rahastolle, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- 1) rahastoyhtiö harjoittaa itsenäistä rahastoyhtiötoimintaa toimimalla rahastoyhtiönä vähintään kolmelle 3 momentissa tarkoitetulle riippumattomalle rahastolle tai alarahastolle,
- 2) tarkasteltava ulkomainen rahasto on 3 momentissa tarkoitettu riippumaton rahasto,
- 3) rahaston puolesta toimiminen rajoittuu rahastoyhtiön tavanomaisen liiketoiminnan muodossa tapahtuvaan toimintaan, joka on laissa tai rahastoyhtiön ja rahaston välisessä sopimuksessa määritelty rahastoyhtiön vastuulle ja
- 4) rahastoyhtiö saa tästä toiminnastaan markkinaehtoisien korvauksien.

Kohtaa 2 on selvennetty erikseen ehdotetussa 2 momentissa.

Momentin 1 kohdassa selvennyssäännös rajattaisiin rahastoihin, joiden rahastoyhtiö harjoittaa itsenäistä rahastoyhtiötoimintaa. Uuden pykälän mukainen selvennyssäännös koskisi vain sellaisia rahastoyhtiöitä, jotka säännönmukaisesti toimivat markkinoilla tässä roolissa. Riittäväksi katsottaisiin toimiminen vähintään kolmen riippumattoman rahaston rahastoyhtiönä, kuitenkin niin että laskelmassa mahdollisen sateenvarjorahaston kukin eriytetty alarahasto katsottaisiin omaksi rahastokseen. Koska tässä yhteydessä rahastoa ei ole erikseen määritelty, kyse olisi minkä tahansa 3 momentissa kuvatun rahaston, eikä pelkästään ulkomaisten yhteisömuotoisten rahastojen hoitamisesta. Jos rahastonhoitajalla olisi siten ennestään esimerkiksi useita yhtymämuotoisia rahastoja hoidossaan, kolmen rahaston vaatimus täytyisi jo ensimmäisen ulkomaisen yhteisömuotoisen rahaston osalta. Riippumattomuusedellytys olisi tarpeellinen arvioitaessa rahastotoiminnan itsenäisyyttä. Rahastoyhtiö voisi siten toimia myös ei-riippumattomien rahastojen rahastoyhtiönä, kunhan se samalla toimisi vähintään kolmen riippumattoman rahaston rahastoyhtiönä. Arviossa rahastojen sijaintivaltiolla ei olisi merkitystä, vaan ehdon täyttäisi rahastoyhtiö, jolla on hoidossaan esimerkiksi kaksi suomalaista ja yksi ei-suomalainen rahasto. Rahastoyhtiöllä tarkoitettaisiin sijoitusrahastolain 1 luvun 2 §:n 6 kohdassa tarkoitettua rahastoyhtiötä. Rahastoyhtiöt voivat toisinaan myös ulkoistaa tehtäviään kolmansille osapuolille. Koska tällainen kolmas osapuoli ei olisi rahastosopimuksessa tai sijoitusrahastolaissa tarkoitettu rahastoyhtiö, sen toimintaa ei arvioitaisi tämän pykälän mukaan. Yksittäisiä toimintoja – kuten säilytystä tai arvonmäärittystä – hoitavaa toimeksisaajaa ei kuitenkaan yleensä koskaan voida pitää tuloverolain 9 §:n sääntelyssä rahaston toimintaa johtavana tahona.

Momentin 3 kohdassa kuvatulla vaatimuksella viitattaisiin nimenomaan siihen toimintaan, jota rahastoyhtiö tässä ominaisuudessaan harjoittaa rahaston puolesta ja lukuun. Säännös ei siten rajoittaisi rahastoyhtiön mahdollista muuta toimintaa. Sen sijaan, jos rahastoyhtiö sopimusperusteisesti tai muuten toimisi rahaston puolesta tavalla, joka ylittää sen, mitä rahastoa koskeva sääntely ja rahastosopimukset määrittelevät rahastoyhtiön tehtäviksi, 3 kohdan

vaatimukset eivät täytyisi. Käytännössä tällaisia tilanteita ei oleteta juurikaan syntyvän. 4 kohdassa tarkoitettu markkinaehtoisen korvauksen vaatimuksen voidaan yleensä katsoa täyttyvän rahastoissa, joissa vähintään puolet sijoittajista ovat rahastoyhtiöstä riippumattomia.

Säännöksen 3 ja 4 momentteja on tarkoitettu luettavaksi yhdessä ja ne täydentävät toisiaan 3 momentin ilmaistessa sovellettavan kriteerin ja 4 momentin selventäessä soveltamista.

Ehdotetussa 3 momentissa selvennettäisiin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua riippumattoman rahaston käsitettä ehdotettua pykälää sovellettaessa. Kyse olisi rahastosta, josta rahastoyhtiö ei ole taloudellisesti riippuvainen ja jonka tuotot kertyvät pääosin sijoittajille, jotka eivät ole läheisessä suhteessa rahastoyhtiön konserniin. Taloudellisen riippuvuuden rajaksi katsottaisiin 1 kohdassa 50 prosentin osuus rahastoyhtiön tuotoista tilikauden aikana. Tarkasteltava tilikausi tai -kaudet olisivat ne, jotka päättyvät sen jakson aikana, joka muodostaisi ulkomaisen rahaston verovuoden, jos rahasto olisi yleisesti verovelvollinen Suomessa. Ulkoisten sijoittajien vähimmäismääräksi riippumattomuusedellytystä tarkasteltaessa katsottaisiin 50 prosenttia, koska tällöin rahastoyhtiöllä tai rahastoyhtiön konsernilla ei yleensä voitaisi katsoa olevan taloudellista kontrollia rahastossa.

Riippumattomuutta arvioitaisiin siis ensinnäkin sen perusteella, kuinka taloudellisesti merkittävä kyseisen rahaston hoitamisesta saatu palkkiovirta on rahastoyhtiölle. Tämän lisäksi riippumattomuutta arvioitaisiin suhteessa sijoittajakuntaan. Riippumattomana ei voitaisi 3 momentin mukaan pitää rahastoa, jolta saatava palkkiovirta muodostaa yli 50 prosenttia rahastoyhtiön tuotoista, koska silloin rahastoyhtiö käytännössä olisi hoitosuhteesta taloudellisesti riippuvainen. Samoin, jos sijoittajakunta muodostuisi pääosin rahastoyhtiön etuyhteysosapuolista, rahastoyhtiön toiminta suhteessa rahastoon ei olisi pykälää sovellettaessa itsenäistä, vaan kyse olisi käytännössä konsernivarallisuuden hallinnoinnista. Tällaisena läheisenä tahona ei jäljempänä 5 momentin mukaan kuitenkaan pidettäisi sellaista vakuutus- tai eläkelaitosta, joka on tehnyt rahastosijoituksen vakuutusteknisesti laskettujen vastuuttensa kattamiseksi. Rajaus olisi perusteltu, koska tässä tapauksessa sijoituksen tuoton ei tällöin yleensä voitaisi katsoa kertyvän rahastoyhtiön konsernin hyväksi.

Jos rahastoa ei voida pitää itsenäisenä, sen asemaa ei arvioitaisi uuden selvennyssäännöksen mukaan, vaan yksinomaan 9 §:n 1 ja 8 momentin mukaan. Jos rahastoyhtiöllä olisi hoidossaan sekä riippumattomia että ei-riippumattomia rahastoja, ei-riippumattomien rahastojen hoitaminen ei vaikuttaisi riippumattomien rahastojen tilanteen arviointiin.

Ehdotetussa 4 momentissa selvennettäisiin 3 momentin kriteerien soveltamista erityistilanteissa. Kun ehdotetun pykälän tarkoituksena on selventää tilannetta, jossa tavanomaisen rahastonhoitoliiketoiminnan mukaisesti hoidetun rahaston rahastoyhtiön asema vertautuu itsenäiseen palveluntarjoajaan, ei olisi asiallista, jos normaalin liiketoiminnan puitteissa tapahtuvat jälkikäteiset muutokset erityisesti muissa saman rahastoyhtiön rahastoissa voisivat vaikuttaa arvioitavan rahaston tilanteeseen.

Tyypillisesti 3 momentin edellytysten tulisi täytyä jokaiselta verovuodelta. Verovuodella tarkoitettaisiin jaksoa, joka muodostaisi rahaston verovuoden, jos rahasto olisi Suomessa yleisesti verovelvollinen. Muotoilu vastaisi siten tuloverolain 9 §:n 2 kohdan muotoilua, jossa myös rajoitetusti verovelvollista ("joka ei verovuonna ole asunut Suomessa") testataan tällaiseen ajanjaksoon liittyvästä tulosta. Momentin toinen ja kolmas lause tekisivät kuitenkin poikkeuksen verovuosiokohtaiseen tarkasteluun. Momentin toisen lauseen mukaan 3 momentin kriteereitä sovellettaisiin vasta rahaston hoitamisen käynnistymisverovuotta seuraavasta toisesta verovuodesta alkaen. Jos siis rahaston hoitaminen Suomessa alkaisi esimerkiksi 1.1.2027, ja rahaston verovuosi vastaisi kalenterivuotta, kriteerien olisi täytyttävä viimeistään

31.12.2029. Rajauksen johdosta esimerkiksi tilanne, jossa rahastonhoitajan konserniin kuuluva yksikkö toimii uuden perustettavan rahaston niin sanottuna siemensijoittajana, ei vaikuttaisi rahaston toimikauden alun arviointiin. Ratkaisu on samankaltainen kuin eräiden asuntojen vuokraustoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden veronhuojennuksesta annetun lain (299/2009) 15 §:n 2 momentissa säädetty lievennys saman pykälän 1 momentin julkista kaupankäyntiä koskevaan vaatimukseen.

Ehdotetun 4 momentin mukaan edellytysten täyttymättä jääminen tätä jaksoa seuraavalta verovuodelta ei myöskään vaikuttaisi riippumattomuusarvioon, jos täyttymättä jääminen johtuisi muutoksesta, joka ei ole tapahtunut suhteessa tarkasteltavaan rahastoon, vaan muihin saman rahastoyhtiön hoitamiin rahastoihin. Tarkennus selventäisi esimerkiksi tilannetta, jossa rahastoyhtiö on lopettamassa liiketoimintaansa ja tarkasteltava rahasto on viimeinen hoidossa oleva rahasto – tällöin on selvää, että rahastoyhtiön palkkiot koostuvat kokonaan tästä viimeisestä rahastosta saadusta tulosta, eikä tällaisella seikalla ole merkitystä itsenäisyysarviossa.

Ehdotetussa 6 momentissa määriteltäisiin pykälässä tarkoitettu ulkomainen rahasto. Määritelmä perustuisi sijoitusrahastolakiin ja siinä käytettyyn ulkomaisen yhteissijoitusyrityksen käsitteeseen. Määritelmästä johtuisi, että ulkomainen rahasto olisi pykälää sovellettaessa Euroopan talousalueelle (ETA) sijoittautunut rahasto.

Ehdotetun 7 momentin mukaan pykälää sovellettaisiin kokonaisuudessaan myös vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettuihin ETA-valtioon sijoittautuneisiin vaihtoehtorahastoihin ja niiden hoitajiin. Käytännössä kyse olisi erikoissijoitusrahaston tyypisistä ulkomaisista rahastoista, joilla olisi erillinen rahastoyhtiö. Koska tuloverolain 9 §:n 8 momentti koskee nimenomaan ulkomaisia yhteisöjä, myös ehdotettu uusi tuloverolain 9 a § koskisi vastaavasti vain rahastoja, jotka ovat tuloverolain 3 §:ssä tarkoitettuja yhteisöjä. Esimerkiksi tuloverolain 16 a §:ssä tarkoitetuilla ulkomaisilla yhtymillä ei tyypillisesti voisi olla Suomessa yleistä verovelvollisuutta, koska ne yleensä vertautuisivat tuloverolain 16 §:ssä tarkoitettuun kotimaiseen yhtymään, eikä tuloverolain 3 §:ssä tarkoitettuun yhteisöön.

8 Voimaantulo

Muutoksen on suunniteltu tulevan voimaan 1.1.2027 ja sitä sovellettaisiin ensimmäisen kerran verovuodelta 2027 toimitettavaan verotukseen.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään tuloverolakiin (1535/1992) uusi 9 a § seuraavasti:

9 a §

Tosiasiallisen johtopaikan syntyminen eräissä tilanteissa

Ulkomaiselle rahastolle ei katsota syntyvän 9 §:ssä tarkoitettua tosiasiallista johtopaikkaa sitä hoitavan rahastoyhtiön Suomessa tapahtuvan toiminnan perusteella, jos:

- 1) rahastoyhtiö harjoittaa itsenäistä rahastoyhtiötoimintaa toimimalla rahastoyhtiönä vähintään kolmelle 3 momentissa tarkoitettulle riippumattomalle rahastolle;
- 2) ulkomainen rahasto on 3 momentissa tarkoitettu riippumaton rahasto;
- 3) rahaston puolesta toimiminen rajoittuu rahastoyhtiön tavanomaisen liiketoiminnan muodossa tapahtuvaan toimintaan, joka on laissa tai rahastoyhtiön ja ulkomaisen rahaston välisessä sopimuksessa määritelty rahastoyhtiön vastuulle; ja
- 4) rahastoyhtiö saa tästä toiminnastaan markkinaehtoisen korvauksen.

Rahastona pidetään tätä pykälää sovellettaessa myös alarahastoa. Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua edellytyksen on täytyttävä, kun rahastoyhtiö aloittaa 1 momentissa tarkoitettua ulkomaisen rahaston hoitajana.

Rahastoyhtiöstä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla riippumattomana pidetään rahastoa tai alarahastoa:

- 1) jolta saatavien palkkioiden ja muiden korvausten osuus ei ylitä 50 prosenttia rahastoyhtiön tuotoista rahastoyhtiön tilikautena tai tilikausina, joka päättyy tai jotka päättyvät verovuoden aikana; ja
- 2) jonka osuuksista vähintään 50 prosenttia kuuluu sijoittajille, jotka eivät ole läheisessä suhteessa rahastoyhtiöön.

Rahasto katsotaan kuitenkin riippumattomaksi alkaen verovuodesta, jonka aikana rahastoyhtiö alkoi hoitamaan rahastoa Suomessa, jos 3 momentin 1 ja 2 kohta toteutuvat viimeistään kolmantena verovuotena ensin mainitusta verovuodesta lukien. Rahasto katsotaan riippumattomaksi myös, jos 3 momentin 1 kohdan vaatimus jää täyttymättä myöhempänä verovuotena ja täyttymättä jääminen johtuu rahastonhoitajan muihin rahastoihin kohdistuneista muutoksista.

Läheisessä suhteessa olevana sijoittajana pidetään tätä pykälää sovellettaessa verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 31 §:n 4 momentissa tarkoitettua rahastoyhtiöön etuyhteydessä olevaa osapuolta, mutta ei kuitenkaan vakuutuslaitosta tai eläkelaitosta, joka tekee sijoituksen vakuutusteknisten perusteiden mukaan laskettujen vastuidensa kattamiseksi.

Ulkomaisella rahastolla tarkoitetaan tätä pykälää sovellettaessa Suomen ulkopuolella perustettua tai rekisteröityä sijoitusrahastolain (213/2019) 1 luvun 2 §:n 1 momentin 17 kohdassa tarkoitettua yhteissijoitusyritystä.

Tätä pykälää sovelletaan myös vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa (162/2014) tarkoitettuihin ETA-valtioon sijoittautuneisiin vaihtoehtorahastoihin ja niiden Suomessa yleisesti verovelvollisiin hoitajiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 16.4.2026

Pääministeri

Petteri Orpo

Valtiovarainministeri Riikka Purra